В Нью-Йорку дзвінок на дверях завжди дзеленькає якраз тоді, коли ти простягнувся на кушетці, щоб придавити комарика після важкого трудового дня. Чоловік із твердою вдачею сказав би в такому разі: "До дідька, мій дім — моя фортеця; а якусь там телеграму зможуть просунути і під ці двері". Та коли ти такий, як Едельштайн, який не визначається твердою вдачею, то подумав би, що можливо, то блондинка з сусідньої квартири 12-В прийшла позичити молотого червоного перчику. Чи то міг навіть бути і якийсь схибнутий кінорежисер, котрий хоче зняти фільм, в основу якого ляжуть листи, що ти їх написав до мами в Санта Моніці. (А чому б і ні, чи не знімають вони фільмів на основі нікчемнішого матеріалу, аніж такий?)

Та цього разу Едельштайн дійсно вирішив не відповідати на дзвінок. Лежачи на кушетці, все ще із заплющеними очима, він вигукнув:

— Мені не треба.

— Ні, треба,— відповів голос з іншого боку дверей.

— У мене вже є всі енциклопедії, щітки і харчові концентрати,— втомлено відгукнувся Едельштайн.— Хай там що, у мене вже це є.

— Послухай,— мовив голос.— Я нічого не продаю. Я хочу тобі щось дати.

Вуст Едельштайна торкнулася тонка, кисла посмішка ньюйорківця, який знає, що коли хтось підносить тобі в дар пачку справжніх двадцятидоларових банкнот, якимсь чином вийде на те, що за них треба буде заплатити.

— Якщо безкоштовно,— відповів Едельштайн,— тоді я вже напевне не можу собі цього дозволити.

— Але ж справді безкоштовно,— сказав голос.— Я підкреслюю: безкоштовно, бо це тобі не буде коштувати нічого ні зараз, ані опісля.

— Це мене не цікавить,— відповів Едельштайн, дивуючись твердості свого характеру.

Голос не відповів.

Едельштайн гукнув:

— Гей, коли ти ще тут, то іди геть.

— Мій любий містере Едельштайн,— сказав голос,— цинізм — це просто форма наївності. Містере Едельштайн, мудрість — це коли людина прагне розібратися, що й до чого.

— Він ще буде мене повчати,— мовив Едельштайн, дивлячись на стіну.

— Гаразд,— мовив голос,— забудьте про все, залишайтеся з своїм цинізмом та расовими упередженнями: чи ж мені потрібні такі клопоти?

— Хвилинку,— відповів Едельштайн.— Які ви маєте підстави вважати, що я расово упереджений?

— Не морочте мені голову,— сказав голос.— Якби я збирав пожертвування в фонд Хаддасах чи продавав ізраїльські акції, то ви поставилися б до мене інакше. Та очевидячки я є той, хто я є, то ж даруйте мені.

— Не гарячкуйте,— сказав Едельштайн.— Щодо мене, то ви всього-навсього голос з-за дверей. Я навіть не знаю: чи ви католик, чи адвентист сьомого дня, чи, може, єврей.

— Ви знали,— відповів голос.

— Містере, присягаюсь вам, що...

— Послухайте,— сказав голос,— з мене досить. Я стикався з таким ставленням багато разів. Прощавайте, містере Едельштайн.

— Хвилинку,— схаменувся Едельштайн.

Він подумки вилаяв себе, що мався за дурня. Як часто він потрапляв на вудку пройдисвітів, що приводило, наприклад, до того, що він платив 9 доларів 98 центів за ілюстровану двохтомну "Статеву історію людства", а потім його приятель Манович повідомляв, що її можна купити в будь-якій книгарні "Марборо" за 2 долари 98 центів?

Та голос мав рацію. Едельштайн якимсь чином знав, що він має справу з неєвреєм.

А голос піде геть думаючи: "Ох, уже ці євреї, гадають, що вони кращі за всіх". А далі він розповість це своїм приятелям на наступних зборах "Сохатих" чи "Лицарів Колумбії", і тоді маєш додаткові косяки в бік євреїв.

"У мене таки справді слабкий характер",— сумно подумав Едельштайн і гукнув:

— Гаразд! Можете зайти! Та попереджую відразу: я нічого не збираюся купувати.

Він звівся на ноги і рушив до дверей, але ж зупинився, бо голос відповів: "Красненько дякую",— і чоловік пройшов крізь зачинені, зачинені на два замки двері!

Чоловік був середнього зросту, гарно одягнений у сірий у смужку, стилізований під едвардіанський, костюм. Його черевики з кордовської кольорової шкіри були начищені до блиску. Він був чорношкірий, з течкою, і пройшов він крізь двері Едельштайна, як ніж крізь масло.

— Хвилинку, стійте, зачекайте хвилинку,— сказав Едельштайн. Він відчув, що пальці його рук зчепилися докупи, а серце калатало, мов несамовите.

Чоловік стояв зовсім непорушно, наче нічого й не сталося, за метр від порога. До Едельштайна повернулося дихання. Він сказав:

— Вибачте, у мене запаморочення, щось на кшталт галюцинації...

— Бажаєте ще раз подивитися, як я це роблю? — спитав чоловік.

— О Господи, ні! То ви таки справді пройшли крізь двері! Боже ж ти мій праведний, я подумав, що зі мною щось не гаразд.

Едельштайн повернувся до кушетки і важко опустився. Чоловік сів поруч на стілець.

— Що б це все могло значити? — прошепотів Едельштайн.

— Я проходжу крізь двері, щоб заощадити час,— сказав чоловік.— І це усуває сумніви щодо того, хто я такий. Мене звуть Чарлз Сітуелл. Я оперативний працівник Диявола.

Едельштайн повірив йому. Він спробував згадати яку-небудь молитву, та йому стала на думку лише та, яку він промовляв перед їжею в літньому таборі, в якому він перебував ще хлопцем. Ця, мабуть, не допоможе. Згадав він також "Отче наш", та ця взагалі не з його релігії. Чи, може, проказати національний гімн...

— Ти ви заспокойтеся,— сказав Сітуелл.— Не думайте, що я прийшов по вашу душу. То все давні дурні казки.

— Яким чином я зможу вам повірити? — спитав Едельштайн.

— Поміркуйте самі,— відповів Сітуелл.— Згадайте, скільки було воєн. Протягом останніх п'ятдесяти років — суцільні повстання та революції. Для нас це не бачений досі потік приречених на пекельні муки американців, в'єтконгівців, нігерійців, біафрійців, індонезійців, південноафриканців, росіян, індійців, пакистанців та арабів. Ізраїльтян також. Вибачай, що говорю тобі про це. До того ж зараз ми приймаємо більш ніж звичайно китайців, а віднедавна у нас появилося багацько роботи на південноамериканському ринку. Відверто кажучи, містере Едельштайн, ми перевантажені душами. Якщо цього року розпочнеться нова війна, ми будемо змушені оголосити амністію дрібним гріховодникам.

Едельштайн обмірковував сказане.

— То ви справді прийшли не по мою душу?

— До дідька, ні! — відповів Сітуелл.— Я ж сказав вам, що у нас довша черга, аніж до раю Петра; у нас майже не залишилося місць у сінях пекла.

— То чого ж ви завітали до мене?

Сітуелл схрестив ноги і нахилився вперед.

— Містере Едельштайн, ви повинні зрозуміти, що пекло дуже нагадує фірми "Ю. С. Стіл" або "ІТТ". У нас велика установа і ми є у тій чи іншій мірі монополісти. Та подібно до будь-якої великої корпорації, ми прагнемо прислужитися громадськості, і нам хотілося б, щоб і про нас думали добре.

— В цьому є сенс,— сказав Едельштайн.

— Та на відміну від Форда, ми не можемо заснувати фонд та започаткувати стипендії і премії. Люди нас не розуміють. З цієї ж причини ми не можемо ініціювати будівництво зразкових міст чи боротися з забрудненням середовища. Ми не в змозі навіть побудувати десь там в Афганістані греблю, без того, щоб хтось не засумнівався в наших добрих намірах.

— У чому полягає проблема, мені зрозуміло,— згодився Едельштайн.

— Та все ж, нам би хотілося щось зробити. То ж час від часу, а особливо зараз, коли справи ідуть так добре, нам би хотілося розподілити невеликі винагороди, вибравши кандидатів на них навздогад із числа потенційних клієнтів.

— Я з числа клієнтів?

— Ніхто не називає вас грішником,— м'яко наголосив Ситуелл.— Я сказав потенційних, що значить — хто завгодно.

— А... Що то за винагорода?

— Три бажання,— жваво відповів Ситуелл.— Це традиційна форма.

— Чекайте, чекайте, якщо я вірно зрозумів,— сказав Едельштайн,— я можу висловити три бажання, які тільки мені заманеться? Без жодного тобі покарання і без якихось там "якщо" чи "але"?

— Є тільки одне "але",— відповів Ситуелл.

— Я так і знав,— сказав Едельштайн.

— Це дуже просто. Хоч що б ви побажали, ваш заклятий ворог отримає вдвічі більше того ж самого.

Едельштайн переварював сказане.

— То якщо я попрошу мільйон доларів...

— Ваш заклятий ворог отримає два.

— А якщо я забажаю собі запалення легенів?

— Ваш заклятий ворог захворіє на крупозне запалення легенів.

Едельштайн стулив губи трубкою і покрутив головою.

— Послухайте, я не хочу виглядати так, ніби я втручаюсь у ваші справи, та, сподіваюсь, ви усвідомлюєте, що такою умовою ви ставите під удар добру волю вашого клієнта.

— Це ризик, містере Едельштайн, але він украй необхідний, якщо взяти до уваги деякі аспекти справи,— сказав Сітуелл.— Розумієте, ця умова є засобом психологічного зворотного зв'язку, щоб підтримати гомеостаз.

— Вибачте, я вас не розумію,— відповів Едельштайн.

— Тоді скажемо так. Ця умова служить для того, щоб бажання не були надмірні і, таким чином, утримували все в рамках здорового глузду. Ви ж знаєте, що бажання — це дуже сильний інструмент.

— Я уявляю,— сказав Едельштайн.— Чи є ще й інша причина?

— Ви б і самі могли здогадатися,— сказав Сітуелл, вишкірюючи аж надто білі зуби у вигляді посмішки.— Умови являються нашою торговою маркою. Це, як вам уже відомо,— чисто пекельний продукт.

— Розумію, розумію,— мовив Едельштайн.— Бачите, мені треба це все трохи обміркувати.

— Пропозиція чинна протягом тридцяти днів,— сказав Сітуелл, підіймаючись.— Коли захочете висловити бажання, просто скажіть його чітко і гучно. Про все інше подбаю я.

Сітуелл рушив до дверей.

— На мою думку, існує лише одна проблема, про яку я хотів би поговорити,— сказав Едельштайн.

— Це яка ще? — запитав Сітуелл.

— Так склалося, що у мене немає заклятого ворога. Практично у мене немає жодного ворога в цілім світі.

Сітуелл зареготав так, що аж виступили сльози, затим витер очі рожево-ліловою носовою хусткою.

— Едельштайне,— сказав він,— ну, ви і даєте! А що ви скажете про свого кузена Сеймура, якому ви не позичили п'ятсот доларів на те, щоб відкрити хімчистку? Що, у нього ні з того ні з цього виникли до вас теплі дружні почуття?

— Я якось і не подумав про Сеймура,— промимрив Едельштайн.

— А як же з місіс Абрамович, яка плюється при згадці про ваше ім'я, бо ви не захотіли одружитися з її донькою Марджорі? А як з Томом

Кессіді з квартири І-Ц, у цьому будинку, власником повного зібрання промов Геббельса, і якому щоночі мариться, як він мордує євреїв всього світу, починаючи з вас... Гей, чоловіче, ви в своєму глузді?

Едельштайн сидів на кушетці, знову міцно зціпив руки, весь аж білий з лиця.

— Мені таке і на думку не спадало,— сказав він.

— А нікому і не спаде,— сказав Сітуелл.— Послухайте, не беріть усього так близько до серця, шість чи сім ворогів — це дрібниця. Запевняю вас, по шкалі ненависті ви перебуваєте значно нижче пересічного рівня.

— Хто ще? — спитав важко дихаючи Едельштайн.

— Я не хочу про всіх вам розказувати,— відповів Сітуелл.— Це аж надто порушить вашу душевну рівновагу.

— Але ж мені треба знати, хто мій найзапекліший ворог! Це — Кессіді? Ви гадаєте, що мені треба купити пістолет?

Сітуелл заперечливо похитав головою.

— Кессіді — це нешкідливий навіжений придурок. Він ніколи і пальця ні на кого не підійме, запевняю вас. Ваш найзапекліший ворог — це чоловік по імені Едуард Самуель Манович.

— Ви в цьому впевнені? — недовірливо запитав Едельштайн.

— Цілком впевнений.

— Але ж Манович — то мій найліпший приятель.

— А також ваш ворог,— запевнив Сітуелл.— Інколи буває й так. До побачення, містере Едельштайн, і щасти вам у ваших трьох бажаннях.

— Зачекайте! — скрикнув Едельштайн. Він хотів поставити мільйон запитань, та знітився і тільки спитав: — А чому ж так переповнене пекло?

— Тому що тільки небо безмежне,— пояснив Сітуелл.

— А ви знаєтеся й на небі?

— Звичайно. Це ж корпорація-засновник. Та зараз мені справді треба йти. У мене призначена зустріч у Паукіпсі. Щасти вам, пане Едельштайн. Сітуелл помахав рукою, повернувся і пройшов крізь замкнені двері.

Протягом п'яти хвилин Едельштайн сидів нерухомо. Він думав про Едді Мановича. Його найзапекліший ворог! То ж смішно: значить пекло дійсно володіє таким джерелом інформації. Він же знає Мановича ось уже двадцять років, зустрічається з ним чи не кожного дня, грає у шахи, сидів з ним за чаркою рому. Вони ходили разом на прогулянки, разом бували в кіно і щонайменше раз на тиждень разом вечеряли.

Воно-то звичайно так, Манович інколи багато пащекує і переступає рамки хорошого смаку.

Інколи Манович буває явно грубим.

А якщо зовсім чесно, то Манович частенько його ображає.

— Та ми ж друзі,— мовив до себе Едельштайн.— Ми ж таки друзі, хіба не так?

Та це дуже легко перевірити, усвідомив він. Він може забажати собі мільйон доларів. Це дасть Мановичу два мільйони доларів. І що з того? Чи ж йому, багатому чоловікові, болітиме, що його найкращий приятель буде багатшим за нього?

Так! Йому болітиме. Ой, як болітиме, дідько його бери! Це струїть його життя, якщо такий нахаба, як Манович, забагатіє з волі Едельштайна.

"Господи ж ти мій! — подумав Едельштайн.— Годину тому я був бідним, але вдоволеним чоловіком. А тепер у мене є три бажання і ворог".

Він усвідомив, що знов заламує собі руки. Він трусонув головою. Усе це треба добре обмізкувати.

* * *

Наступного тижня Едельштайн узяв на роботі відпустку за свій рахунок. Він сидів день і ніч, тримаючи в руках записника та ручку. Спочатку він не міг позбутися від нав'язливої думки про замок. Зімок, здавалося, це те, що йому треба. Але потім вирішив, що володіти замком це не просте діло: якщо взяти середній замок із триметровими кам'яними стінами, дворище та інші споруди, то треба подумати і про утримання. Треба подбати про опалення, найняти кількох слуг, бо про менше й думати смішно.

То ж нарешті постало питання грошей.

"На 2000 доларів на тиждень я б міг утримувати цілком пристойний замок",— думав Едельштайн, прожогом шикуючи в стовпчик цифри в своєму записнику.

Але це означає, що Манович буде утримувати два замки на 4000 доларів та тиждень!

* * *

Починаючи з другого тижня, Едельштайн облишив замки і став гарячково обмірковувати нескінченні можливості й комбінації подорожування. Чи не занадто буде попросити круїз кругом земної кулі? Мабуть, так: він навіть не був певен, що готовий до цього. То певно, що він зміг би провести ціле літо в Європі. А також двотижневі вакації в Фонтенебло на Майямі Біч, щоб відпружились нерви.

Але Манович проведе там дві вакації! Якщо Едельштайн зупиниться в Фонтенебло, то Манович житиме в приватному будинку на даху хмарочоса Кі Ларго Колоні Клуб. Двічі!

То вже краще жити в бідності, і хай Манович потерпає.

Краще, але не зовсім.

* * *

Пішов останній тиждень, Едельштайн став дражливий, дійшов до відчаю, став цинічним. Він сказав собі:

— Я — дурень. Може, ця пропозиція просто обман? Хоч Сітуелл і проходить крізь двері, та все одно він же не став чудотворцем? Можливо, не варто й було цим перейматися?

На свій подив він раптом підвівся і промовив гучним твердим голосом:

— Я хочу двадцять тисяч доларів і прямо зараз.

Він відчув, ніби хтось його смикнув за штани на правій сідниці. Він витяг свого гаманця. В ньому знайшов завірений чек на своє ім'я на 20 000 доларів.

Тремтячи, він потеліпався до свого банку і віддав чек, не сумніваючись у тому, що зараз його схопить поліція. Менеджер глянув на чек і підписав його. Касир спитав, у яких банкнотах він хотів би отримати готівку. Едельштайн попросив касира перевести гроші на його рахунок. По тому він вийшов з банку. З виразом остраху, радості та збентеження до банку летів Манович.

Едельштайн спішно попрямував додому, перш ніж Манович зміг з ним заговорити. До самого вечора його мучили кольки в шлунку. Йолоп! Він попросив собі якихось паршивих 20 000 доларів, а Мановичу дісталися 40 000 доларів!

Від такого горя чоловік міг би і Богу душу віддати.

Дні минали, Едельштайна охоплювала глибока апатія, на зміну їй приходила нестримна лють. Болі в шлунку поновилися, мабуть, це вже виразка шлунка.

Як же це несправедливо, чорти б його забрали! Чи ж йому доведеться передчасно загнати себе в могилу, піклуючись про Мановича?

Так! Бо тепер він чітко усвідомив, що той таки дійсно його ворог, і думка про збагачення свого ворога просто добивала його.

Отак він терзався подумки і нарешті сказав собі:

— Послухай, Едельштайне, так продовжуватися не може, ти мусиш отримати якусь сатисфакцію!

Та яким чином?

Він ходив по квартирі, мов звір по клітці.

Певно, отой біль — то виразка, що ж іще може бути?

Раптом він зупинився як укопаний, дико повів очима, схопив папір та олівець і почав поспішно рахувати. Коли він закінчив, на шоках його розцвів рум'янець, він був збуджений — щасливий, вперше з часу візиту Сітуелла.

Він підвівся і закричав:

— Я хочу шістсот фунтів курячої печінки, і хочу зараз.

Печінку приставили через п'ять хвилин.

Едельштайн з'їв кілька здоровезних порцій печінки, два фунти печінки поклав до холодильника, а те, що лишилося, майже все спродав доставникові за півціни, заробивши на цьому 700 доларів. А 75 фунтів, котрих не догледіли, забрав двірник. Едельштайн сміявся від щирого серця, уявляючи, як Манович стоїть посеред своєї квартири, по шию завалений смаженою курячою печінкою.

Та його радість була короткотривалою. Він дізнався, що Манович залишив собі десять фунтів (у чоловіка завжди був добрячий апетит), п'ять фунтів подарував неохайній низенькій вдовиці, на яку він хотів справити враження, а залишок спродав за третину ціни доставнику, заробивши на цьому 2000 доларів.

"Я — пришелепок найвищого в світі ґатунку,— думав про себе Едельштайн.— За хвилину дурнуватої сатисфакції я позбавився бажання, яке за скромним підрахунком могло б дати 100 000 000

доларів. І що отримав з того я? Два фунти смаженої печінки, кількасот доларів і вічну приязнь двірника?

Він усвідомлював, що добиває себе і зведе своє здоров'я нанівець.

Тепер у його розпорядженні залишилося тільки одне бажання.

Для нього тепер було життєво важливим використати останнє бажання розумно. То ж йому треба побажати щось таке, що йому конче потрібно,— щось таке, що Мановичу зовсім не сподобається.

Минуло чотири тижні. Одного дня Едельштайн з сумом усвідомив, що його час майже весь вичерпався. Він розмірковував до болісної нестями і тільки для того, щоб підтвердити найгірші підозри: Мановичу подобалося все те, що і йому самому. Мановичу подобалися замки, жінки, багатство, автомобілі, вакації, вино, музика, наїдки. Хай що ти придумаєш, Мановичу все подобалось.

Затим зрештою він згадав: через якесь смакове збочення Манович не переносив копченого лосося.

Та Едельштайн і сам не любив копченого лосося, навіть новошотландського ґатунку.

Едельштайн молився:

— Любий Господе, кому підвласні і рай, і пекло. У мене було три бажання і двома я розпорядився нікчемно. Прислухайся, Господи, я не хочу бути невдячним, та я питаю тебе, якщо так випало, що чоловікові подаровано три бажання, чи не міг би він їх використати на краще для себе, аніж то зробив я? Чи не в змозі він забажати щось собі на добре, не набиваючи кишені Мановичу, своєму найзапеклішому ворогові, який нічого не робить, а тільки загрібає вдвічі більше без зусиль та клопотів?

Настала остання година. Едельштайн заспокоївся як чоловік, що змирився зі своєю долею. Він усвідомив, що його ненависть до Мановича була марною, його не вартою. З новим солодким спокоєм він сказав собі:

— Я не збираюся просити того, чого я, Едельштайн, особисто хотів би. Якщо Мановичу призначено піти своїм шляхом, то цьому вже нічим не зарадиш.

Едельштайн підвівся і випростався:

— Це моє останнє бажання. Я довго жив самотньо. Що я хочу, то цю жінку, з якою я б міг одружитися. Її зріст має бути біля п'яти футів чотирьох дюймів, вага — біля 115 фунтів, звичайно ж, з виразною фігурою і з природно білявим волоссям. Вона мусить бути інтелігентною, практичною, кохати мене. Само собою, що вона мусить бути єврейка чуттєвої і веселої вдачі.

Раптом розум Едельштайна ввімкнувся на повну потужність!

— І особливо,— додав він,— вона мусить бути,— я не зовсім знаю, як це висловити,— вона мусить бути максимально вимогливою, такою, як я хочу і можу впоратися, розуміється в статевову сенсі. Ви збагнули, що я маю на увазі, Сітуелл? Делікатність заважає мені висловити все це детальніше, та якщо треба розтлумачити вам цю справу...

В двері тихенько і якось чуттєво постукали. Едельштайн попрямував до дверей, іронічно всміхаючись:

— Спочатку двадцять тисяч доларів, потім трохи більше двох фунтів курячої печінки і нарешті ось воно! Ну, Манович,— вважай, що я тебе доконав. Вдвічі більше, аніж бажає собі того чоловік, це щось таке, чого б я не побажав і своєму найзапеклішому ворогові, але ж таки побажав.